

DATOS IDENTIFICATIVOS

Diseño de Circuitos Electrónicos Analógicos

Materia	Diseño de Circuitos Electrónicos Analógicos			
Código	V05M145V01106			
Titulación	Máster Universitario en Enxeñaría de Telecomunicación			
Descritores	Creditos ECTS 5	Sinale OB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Tecnoloxía electrónica			
Coordinador/a	Pastoriza Santos, Vicente			
Profesorado	Costas Pérez, Lucía Pastoriza Santos, Vicente			
Correo-e	vpastoriza@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descripción xeral	O propósito principal desta materia é que o estudiante adquira os coñecementos e habilidades necesarias que lle permitan analizar e deseñar os circuitos electrónicos analógicos de baixa frecuencia que se utilizan habitualmente nos sistemas de adquisición de datos e os sistemas de instrumentación electrónica. Para iso, en primeiro lugar, preséntanse aos alumnos os seus principais características. A continuación, introducíense e desenvolven coñecementos acerca de sensores e o acondicionamento dos sinais xerados por estes. Finalmente, trátanse os principios de funcionamiento e os parámetros de deseño dos circuitos electrónicos dun sistema de adquisición de sinal.			

Os contidos principais ordénanse da seguinte maneira:

- +Introducción aos sistemas electrónicos de adquisición de sinal: bloques funcionais e arquitecturas.
- +Realimentación: definición e topoloxías.
- +Introducción aos sensores: definición e clasificación.
- +Introducción aos circuitos acondicionadores de sinal. Presentación dun conxunto de circuitos electrónicos auxiliares de uso moi común no devandito contexto: técnicas de linealización. circuitos modificadores de nivel de sinal. Circuitos rectificados de media onda e de onda completa. Tensións de referencia. Conversión tensión-corrente. Interruptores e multiplexores analógicos.
- +Amplificación nun sistema electrónico de medida: amplificadores de instrumentación, amplificadores programables, e amplificadores de illamento.
- +Filtros activos.
- +Circuitos de mostraxe e retención, convertidores dixital-analógicos e analógico-dixitais.

Os obxectivos fundamentais da parte práctica da materia son que o estudiante adquira habilidades prácticas tanto na montaxe de circuitos e de medida cos instrumentos de laboratorio, para poder distinguir e caracterizar os diferentes circuitos electrónicos estudiados, como na identificación e resolución de erros nas montaxes. Ademais, o estudiante, ao finalizar a materia, debe coñecer e saber manexar correctamente ferramentas informáticas para o deseño, simulación e análise dos sistemas electrónicos analógicos estudiados.

Competencias de titulación

Código	
A4	CB4 Que os estudiantes saibam comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
A5	CB5 Que os estudiantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudiando dun modo que haberá de ser en boa medida autodirixido ou autónomo.

A9	CG4 Capacidad para o modelado matemático, cálculo e simulación en centros tecnológicos e de enxeñaría de empresa, particularmente en tarefas de investigación, desenvolvemento e innovación en todos os ámbitos relacionados coa Enxeñaría de Telecomunicación e campos multidisciplinais afins.
A13	CG8 Capacidad para a aplicación dos coñecementos adquiridos e resolver problemas en ámbitos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos más amplos e multidisciplinais, sendo capaces de integrar coñecementos.
A30	CE12 Capacidad para utilizar dispositivos lóxicos programables, así como para deseñar sistemas electrónicos avanzados, tanto analóxicos coma dixitais. Capacidad para deseñar componentes de comunicacíons como por exemplo encamiñadores, conmutadores, concentradores, emisores e receptores en diferentes bandas.
A32	CE14 Capacidad para desenvolver instrumentación electrónica, así como transdutores, actuadores e sensores.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Saber analizar e deseñar circuitos electrónicos analóxicos de baixa frecuencia.	saber saber facer	A4 A9 A13 A30 A32
Coñecer as partes que constitúen un sistema electrónico de medida.	saber	A5 A9
Coñecer o principio de funcionamento dos sensores e dos adaptadores para o seu acondicionamento.	saber	A5 A9
Saber modelar un sistema electrónico analóxico mediante linguaxes de descripción hardware.	saber saber facer	A4 A9 A13 A30 A32

Contidos

Tema	
Tema 1: Introducción	<p>Sistemas analóxicos de adquisición de sinal: Arquitecturas. Bloques funcionais.</p> <p>Realimentación: Definición. Topoloxías. Realimentación Serie-Paralelo.</p> <p>Neste tema traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.</p>
Tema 2: Circuitos auxiliares.	<p>Sensores e Acondicionadores: Sensores: Definición e Clasificacións. Acondicionadores de sensores resistivos: Divisor resistivo. Ponte de Wheatstone. Outros circuitos acondicionadores. Técnicas de linealización. Circuitos modificadores de nivel de sinal (axustes de nivel de continua e de alcance do sinal). Circuitos rectificadores de media onda e de onda completa.</p> <p>Fontes de tensión e corrente: Fontes de tensión de referencia: Introdución. Rendemento. Circuíto básico. Circuíto autorregulado. Estabilización térmica. Conversión tensión-corrente: Introdución. Convertidores de Carga flotante. Convertidores de carga referida a outro potencial.</p> <p>Interruptores e multiplexores analóxicos: Interruptores: Definición. Tipos. Aplicacións. Dispositivos comerciais. Multiplexores: Definición. Tipos. Parámetros característicos.</p> <p>Neste tema traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.</p>

<p>Tema 3: Amplificación en sistemas de adquisición de sinal.</p>	<p>Amplificadores de instrumentación: Introdución. Definición e características ideais. Modelo real dun amplificador de instrumentación. Montaxes básicas. Bloque funcional e circuitos comerciais. Exemplos de aplicación. Presentación dalgúns amplificadores comerciais e as súas follas características.</p>
	<p>Amplificadores programables: Introdución. Tipos. Amplificador de instrumentación de ganancia seleccionable mediante pontes entre terminais (Pin Programmable Gain). Amplificador de instrumentación de ganancia seleccionable mediante un multiplexor analóxico (PGA: Programmable Gain Amplifier). Presentación dalgúns amplificadores comerciais e as súas follas características.</p> <p>Amplificadores de illamento: Introdución. Criterios de clasificación do tipo de illamento. Tipos: capacitivo, magnético e óptico. Estrutura básica. Parámetros característicos. Aplicacións e limitacións. Exemplos de aplicación. Presentación dalgúns amplificadores comerciais e as súas follas características.</p>
<p>Tema 4: Filtros activos.</p>	<p>Neste tema traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.</p> <p>Introdución: Concepto de filtrado. Tipos de filtros. Parámetros reais.</p>
	<p>Descripción mediante unha función de transferencia: Introdución . Función de transferencia : polos e ceros, análises de estabilidade e resposta en frecuencia . Filtros de 1º orde e de 2º orde.</p> <p>Aproximacións da función de transferencia: Etapas de realización dun filtro . Especificacións do filtro. Aproximacións matemáticas da función característica. Normalización da función de transferencia e a súa utilización na transformación dun tipo de filtro noutro. Aproximacións polinómicas: Butterworth e Chebyshev.</p>
	<p>Síntese: Introdución. Métodos de sínteses. Síntese directa. Topoloxías básicas de síntese directa: fonte de tensión controlada en tensión (KRC ou Sallen-Key) e montaxe investidora con realimentación múltiple (MFB: Multiple Feedback). Síntese en cascada. Comparación de métodos. Escalado.</p>
<p>Tema 5: Circuitos de mostraxe e retención. Convertidores dixital-analóxicos e analóxico-dixitais.</p>	<p>Neste tema traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.</p> <p>Circuitos de mostraxe e retención: Principio de funcionamento. Parámetros. Arquitecturas. Circuitos comerciais.</p>
	<p>Convertidores dixital-analóxicos: Introdución. Parámetros. Erros de funcionamento. Circuitos de conversión directa. Rede lineal. Rede ponderada. Rede R-2R.</p> <p>Convertidores analóxico-dixitais: Introdución. Parámetros. Erros de funcionamento. Circuitos de conversión directa. Circuitos de rampla. Conversión por aproximacións sucesivas. Dispositivos comerciais.</p>
<p>Práctica 1: Circuitos auxiliares.</p>	<p>Neste tema traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.</p> <p>Montaxe e verificación dun circuito que se comporta como fonte de tensión de referencia. Montaxe e verificación dun circuito que se comporta como fonte de corrente.</p>
<p>Práctica 2: Amplificador de instrumentación.</p>	<p>Nesta práctica traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.</p> <p>Montaxe e análise dun amplificador de instrumentación baseado en tres operacionais a partir de componentes discretos. Montaxe e análise dun amplificador de instrumentación comercial con ganancia axustable por potenciómetro.</p>
	<p>Nesta práctica traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.</p>

Práctica 3: Filtros activos.	Montaxe dun filtro activo. Identificación da topoloxía, a orde, e o tipo de filtro. Cálculo a súa frecuencia de corte teórica. Comprobación da súa resposta en frecuencia utilizando o xerador de funcións e o osciloscopio. Representar a magnitude da resposta en frecuencia do filtro (diagrama de magnitude de Bode).
Práctica 4: Sistema de medida dunha variable física baseada nun sensor comercial.	Nesta práctica traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32. Deseño do circuito de acondicionamento dun sistema de medida baseado nun sensor comercial a partir dos circuitos utilizados e as habilidades adquiridas nas prácticas previas.
Práctica 5: Estimación e análise dos parámetros característicos dunha tarxeta de adquisición de datos comercial.	Nesta práctica traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32. Estimación dos devanditos parámetros nas canles de entrada/saída analóxicos/dixitais dunha tarxeta de adquisición de datos comercial.
	Nesta práctica traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.

Planificación	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	2	3
Sesión maxistral	13	19	32
Resolución de problemas e/ou exercicios	8	12	20
Outros	5	12	17
Prácticas de laboratorio	10	10	20
Probas de tipo test	3	30	33

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	Descripción
Actividades introductorias	Toma de contacto e presentación da materia. Presentación das prácticas de laboratorio e da instrumentación e software a utilizar. Nestas clases traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia obxecto de estudo. O estudiante, mediante traballo autónomo, deberá aprender os conceptos introducidos na aula e preparar os temas sobre a bibliografía proposta. Identificaranse posibles dúbihdas que se resolverán na aula ou en titorías personalizadas. Nestas clases traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade complementaria das sesións maxistrals na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudiante deberá desenvolver as solucións adecuadas dos problemas e/ou exercicios propostos na aula e doutros extraídos da bibliografía. Identificaranse posibles dúbihdas que se resolverán na aula ou en titorías personalizadas. Nestas clases traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.
Outros	Actividade complementaria das sesións maxistrals, os estudiantes deberán realizar un proxecto teórico-práctico nun tempo determinado para resolver un problema mediante a planificación, deseño e realización dunha serie de actividades. En grupos reducidos definiranse as actividades, analizaranse as posibles solucións e alternativas de deseño, identificaranse os elementos fundamentais e analizaranse os resultados. O traballo autónomo será guiado e supervisado polo profesor no transcurso das sesións de titoría en grupo (horas tipo C). Todas as sesións terán lugar no laboratorio. Nestas clases traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos teóricos adquiridos. O estudiante adquirirá as habilidades básicas relacionadas co manexo da instrumentación dun laboratorio de instrumentación electrónica, a utilización das ferramentas de programación e a montaxe de circuitos propostos. O estudiante adquirirá habilidades de traballo persoal e en grupo para a preparación dos traballos de laboratorio, utilizando a documentación dispoñible e os conceptos teóricos relacionados. Identificaranse posibles dúbihdas que se resolverán no laboratorio ou en titorías personalizadas. Nestas clases traballaranse as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.

Atención personalizada	Metodoloxías	Descripción
------------------------	--------------	-------------

Outros	Sesión maxistral: Os estudantes terán ocasión de acudir a tutorías personalizadas ou en grupos no despacho do profesorado no horario que se establecerá para ese efecto a principio de curso e que se publicará na páxina web da materia. En ditas tutorías atenderanse dúbidas e consultas dos estudantes sobre os contidos impartidos nas sesións maxistrais e orientaráselles sobre como abordar o seu estudo. Resolución de problemas e/ou exercicios: Os estudantes terán occasio
--------	--

Avaliación

	Descripción	Cualificación
Outros	O estudiante deberá realizar un proxecto teórico-práctico que será avaliado tendo en conta os resultados obtidos, a presentación e análise dos mesmos, así como a calidad da memoria final entregada. A nota final do proxecto (NPT: Nota do Proxecto Tutelado) estará comprendida entre 0 e 10 puntos. Neste traballo avaliaranxe as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.	10
Prácticas de laboratorio	Avaliaranxe as competencias adquiridas polo estudiante sobre os contidos das prácticas de laboratorio da materia. Para iso, terase en conta o traballo de preparación previa, a asistencia e o traballo desenvolvido durante as sesións no laboratorio. A nota final de prácticas de laboratorio (NPL) estará comprendida entre 0 e 10 puntos. Nestas prácticas avaliaranxe as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.	30
Probas de tipo test	Probas obxectivas, probas de teoría, que se realizarán despois de cada grupo de temas expostos nas sesións maxistrais para avaliar os coñecementos adquiridos polo estudiante. A nota final destas probas obxectivas (NPO) estará comprendida entre 0 e 10 puntos. Nestas probas avaliaranxe as competencias A4, A5, A9, A13, A30 e A32.	60

Outros comentarios sobre a Avaliación

1. Avaliación continua

Segundo as directrices propias da titulación e os acordos da comisión académica ofrecerase aos alumnos que cursen esta materia un sistema de avaliação continua.

Enténdese que os alumnos que realicen unha proba parcial de teoría ou que falten como máximo a 1 sesión de prácticas de laboratorio **optan pola avaliação continua** da materia.

A materia divídese en tres partes: teoría (60%), práctica (30%) e proxecto (10%). As cualificacións das tarefas availables serán válidas só para o curso académico no que se realizan.

1.a Teoría

Realizaranxe 2 probas parciais de teoría (PT) debidamente programadas ao longo do curso. A primeira proba realizarase en horario de teoría e será comunicada aos alumnos con suficiente antelación. A segunda proba realizarase o mesmo día que o exame final que se celebrará na data que estableza a dirección da Escola. As probas non son recuperables, é dicir, que se un estudiante non pode asistir o día en que estean programadas o profesor non ten obrigación de repetilas.

Cada proba parcial constará dunha serie de preguntas curtas e/ou de tipo test e/ou resolución de problemas e/ou exercicios. A nota de cada proba parcial de teoría (PT) valorarase de 0 a 10 puntos. A nota das probas ás que falte será de 0 puntos. A nota final de teoría (NFT) será a media aritmética das notas dos parciais:

$$NFT = (PT1 + PT2)/2$$

Para superar a parte de teoría será necesario obter polo menos 5 puntos de 10 en cada unha delas. Se se obtivo menos de 5 puntos de 10 na primeira proba parcial, o alumno poderá recuperar dita parte o mesmo día da segunda proba parcial de teoría.

1.b Práctica

Realizaranxe 5 sesións de prácticas de laboratorio de 2 horas en grupos de 2 alumnos. A parte práctica cualificarse

mediante a avaliación continua de todas as prácticas. Cada unha das 5 prácticas avaliarase únicamente o día da práctica.

Para a valoración da parte práctica terase en conta o traballo de preparación previa, a asistencia e o traballo desenvolvido durante as sesións no laboratorio. Cada práctica valorarase cunha nota (NP) entre 0 e 10 puntos. A nota das prácticas ás que se falte será de 0. A nota final das prácticas (NFP) será a media aritmética das notas das prácticas:

$$NFP = \text{Suma}(NP_i)/5; i= 1, 2, \dots, 5.$$

Para superar a parte de práctica será necesario obter na nota final de prácticas polo menos 5 puntos de 10. Para superar a parte de prácticas o alumno só poderá faltar a 1 sesión de laboratorio, e só se se trata dunha falta debidamente xustificada.

1.c Proxecto tutelado

Na primeira sesión de titoría en grupo (horas tipo C) presentaranse todas as actividades a realizar e asignarase o proxecto concreto a cada estudiante. O traballo presencial levará a cabo nas restantes sesións de titoría en grupo (horas tipo C).

Para avaliar o proxecto teranse en conta os resultados obtidos, e a calidade da presentación e análise dos mesmos. O proxecto valorarase cunha nota (NPT: Nota do Proxecto Tutelado) de 0 a 10 puntos.

Para superar esta parte a nota final do proxecto tutelado (NPT) terá que ser de polo menos 5 puntos de 10 e o estudiante non poderá faltar a máis de 1 sesión. A falta deberá ser debidamente xustificada.

1.d Nota final da materia

Na nota final (NF), a nota de teoría (NFT) terá un peso do 60%, a nota de prácticas (NFP) do 30% e a nota do proxecto tutelado (NPT) do 10%. Para aprobar a materia será imprescindible superar a parte de teoría, a parte práctica e a parte proxecto tutelado. Neste caso a cualificación final será a suma ponderada das notas de cada parte:

$$NF = 0,60 \cdot NFT + 0,30 \cdot NFP + 0,10 \cdot NPT$$

No caso de non superar algunha das partes ($NFT < 5$ ou $NFP < 5$ ou $NPT < 5$), ou de non alcanzar o mínimo de 5 puntos en cada unha das probas parciais de teoría, ou de faltar a máis de 1 sesión de prácticas ou a máis de 1 sesión de proxecto tutelado, a nota final será a obtida coa seguinte expresión:

$$NF = 0,60 \cdot NA + 0,30 \cdot NB + 0,10 \cdot NC, \text{ onde:}$$

$$NA = 5 - \text{Suma}(Ai)/2 \text{ sendo } Ai = \max(\{0; 5-PT_i\}) \text{ para } i= 1, 2.$$

$$NB = \min(\{5; NFP\})$$

$$NC = \min(\{5; NPT\})$$

Para aprobar a materia será necesario obter unha nota final $NF \geq 5$.

2. Exame final

Os alumnos que non opten pola avaliación continua poderán presentarse a un exame final que constará dunha serie de actividades availables similares ás que se contemplan na avaliación continua. Así, nas datas establecidas pola dirección da Escola para a realización do exame final, os estudiantes que non optasen pola avaliación continua deberán realizar unha proba teórica, unha proba práctica no laboratorio, e entregar unha memoria final dun proxecto tutelado previamente asignado.

O exame teórico consistirá en dúas probas que constarán dunha serie de preguntas curtas e/ou de tipo test e/ou resolución de problemas e/ou exercicios. Cada proba (PT) valorarase de 0 a 10 puntos e a nota final de teoría (NFT) será a media aritmética das notas das probas parciais:

$$NFT = (PT_1 + PT_2)/2$$

Para avaliar a parte práctica teranse en conta os resultados obtidos na proba realizada no laboratorio. A parte práctica valorarase de 0 a 10 puntos e a nota final de prácticas (NFP) será a cualificación obtida.

Para avaliar o proxecto tutelado teranse en conta os resultados obtidos, e a calidade da presentación e análise dos mesmos. O proxecto valorarase cunha nota (NPT: Nota do Proxecto Tutelado) de 0 a 10 puntos.

Para aprobar a materia será imprescindible obter un mínimo de 5 puntos sobre 10 en cada unha das tres partes. Neste caso a cualificación final será a suma ponderada das notas de cada parte:

$$NF = 0,60 \cdot NFT + 0,30 \cdot NFP + 0,10 \cdot NPG$$

No caso de non superar algunha das partes ($NFT < 5$ ou $NFP < 5$ ou $NPT < 5$), a nota final será a nota final obtida coa seguinte expresión:

$$NF = 0,60 \cdot NA + 0,30 \cdot NB + 0,10 \cdot NC, \text{ onde:}$$

$$NA = 5 - \text{Suma}(Ai)/2 \text{ sendo } Ai = \max(\{0; 5-PTi\}) \text{ para } i=1, 2.$$

$$NB = \min(\{5; NFP\})$$

$$NC = \min(\{5; NPT\})$$

Para aprobar a materia será necesario obter unha nota final $NF \geq 5$.

3. Segunda oportunidade para superar a materia

Esta oportunidade constará dunha serie de actividades availables similares ás que se contemplan na avaliación continua. Terá o mesmo formato que o exame final e celebrarase na data que estableza a dirección da Escola. Para a asignación do proxecto tutelado o estudiante debe apuntarse previamente seguindo o procedemento indicado polo profesorado con suficiente antelación.

Aos estudiantes que se presenten a esta segunda oportunidade conserváráselles a nota que obtivesen na primeira (avaliación continua ou exame final) nas partes ás que non se presenten. Ademais, nesta ocasión os estudiantes só poderán presentarse a aquelas probas que non superasen na primeira oportunidade.

O cálculo da nota final da materia realizarase tal e como se explica no apartado 2.

Bibliografía. Fontes de información

Fraile Mora, J., García Gutiérrez, P., y Fraile Ardanuy, J., **Instrumentación aplicada a la ingeniería**, 3^a ed.,

Franco, S., **Diseño con amplificadores operacionales y circuitos integrados analógicos**, 3^a ed.,

Pallás Areny, R., **Sensores y Acondicionadores de Señal**, 4^a ed.,

Pallás Areny, R., Casas, O., y Bragó, R., **Adquisición y Distribución de Señales: problemas resueltos**,

Pérez García, M.A., Álvarez Antón, J.C., Campo Rodríguez, J.C., Ferrero Martín F.C., y Grillo Ortega, **Instrumentación Electrónica**, 2^a ed.,

Pérez García, M.A., **Instrumentación Electrónica: 230 problemas resueltos**, 1^a ed.,

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Circuítos Mixtos Analóxicos e Dixitais/V05M145V01241